

ט"ו בשבט זה בטבע שלנו! במיוחד בעת הזו

איכות חיים ואיכות סביבה, משתלבות בדמוקרטיה
הישראלית למען הדורות הבאים

דף לימוד קריאה ושירה המצטרף לארוחת חג, ומפגש חברתי

לפיכך נתכנסנו. משפחה, חברות וחברים, להיזכר, להתחזק ולתקן, כי ט"ו בשבט זה בטבע שלנו!

אנו חוגגים בראש השנה לאילנות את הולדת הדמוקרטיה הישראלית ואת כינון "כנסת ישראל". אנו משלבים מחויבות עתיקת יומין לשמירת העם והטבע למען איכות חיינו ולעיתיד הדורות הבאים.

בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל-אנושיים והוריש לעולם כל את ספר הספרים הנצחי

בט"ו בשבט 1949 כתב נתן אלתרמן, על המושב הראשון של האספה המכוננת, בטורו השבועי ב"דבר". כדרכו החל בציטוט מעיתון: "מכל קצווי הארץ נוהרים המוני עם... כנסת – זה יהיה שמו של בית המחוקקים בישראל". כותרת הטור: עם כנסת ראשונה.

ובימי נסיון – יעביר הוא בך זיק
ונצבת את דברך להודיע
ועינך לישר ולדיון-הצדיק,
אבל לא לתשואות היציע!
(סיום)

ובתוכנו וגם בגוים יודע
כי על אף השנים והותק
יעמד בפתחך ללא חלדה
ברק חרבם של משפט וצדק.
(בית 8)

ובעופה ילווה צירים במבט
יודע: היא צירה-מזמנת
מרוחו העזה של אותו ערב-שבט
בו נולדת, אספה מכווננת.
(פתיחה בית 1)

איך הגענו עד הלום? איך הפך ט"ו בשבט לחג המשלב קיימות אקולוגית עם מחויבות לדמוקרטיה ישראלית? בעת העתיקה, ט"ו בשבט היה המועד בו חויבו החקלאים בתשלום מיסיהם, זו הייתה העת בה הפרישו יהודים מהיבול החקלאי תרומות ומעשרות. פירות אלו נועדו לא רק לכלכל את מעמדות הכוהנים והלוויים, ולקיים מצווה אישית, אלה גם לדאוג לעניי הארץ. החקלאים שעמלו כל השנה, שמרו על הטבע ועל תנובת האילנות והוקירו תודה. הם תמכו בחברה הישראלית ובמוסד הלאומי המרכזי. מראשיתו היה ט"ו בשבט מועד בעל משמעות, אקולוגית וחברתית.

השיר "ניגונים" וקטעי "המגילה" מדגישים את חיוניות הקשר בין העבר לעתיד במסורתנו היהודית. המשוררת פניה ברגשטיין, חברת קיבוץ גבת, מתארת געגוע עמוק למסורת ששתלה בה משפחה שנספתה בשואה. שתלתם ניגונים בי אימי ואבי, ניגונים מזמורים שכוחים, גרעינים גרעינים נשאים לבבי, עתה הם עולים וצומחים, עתה הם שולחים פאורות בדמי, שורשיהם בעורקי שלובים, ניגוניך אבי ושיריך אימי, בדוכקי נעורים ושבים...

לחצו כאן

ניגונים
מילים: פניה בורנשטיין / לחן: דוד זהבי

במהלך הדורות חלה תמורה במשמעות ובמנהגי החג, בהתאם למקום, לזמן ולתרבות בה חיו היהודים בארצות המזרח והמערב. הכמיהה לארץ המתוארת במגילה הדהדה בחגי ישראל. לאחר שהגלה העם מארצו בכח הזרוע שמר לה אמונים בכל ארצות פזויריו, ולא חדל מתפלה ומתקנה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חרותו המדינית.

בתפוצה היו שצינו מועד זה בארוחת חג עם פירות ישראלים, והיו שאף בחרו להוסיף דיון בערכים ולהתמקד במסרים של תיקון עולם. בשיר "פירות חמישה עשר". כותבת נעמי שמר על אישה יהודייה החיה בגלות ומחכה לאהובה שיביא לה "מארצות החום" כלומר מישראל, פירות כמו: תמר, תאנה, ותפוח-זהב.

לחצו כאן

פירות חמישה עשר
מילים ולחן: נעמי שמר

מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

עם השיבה לישראל בתחילת המאה ה-20 סימנה התנועה הציונית את ט"ו בשבט כחג נטיעות ישראלי כביטוי מעשי להגשמת חזונה. בשיר "השקדיה פורחת" שנכתב בתקופה זו, משלב המשורר ישראל דושמן מסורות המכירות ביופי הטבע ומחויבות לשמור עליו, עם מסרים של תיקון עולם, נטיעות והתיישבות.

לחצו כאן

השקדיה פורחת
מילים: ישראל דושמן / לחן: מנשה רבינא

"השותלים" הנחילו באמצעות הזמר העברי מסרים לאומיים כגון, אהבת הארץ ואהבת האדם. בשיר "כך הולכים השותלים" שואל המשורר יצחק שנהר: "מה יהא פה השותלים?" והתשובה שניתנה היא: "שתיל יבוא בכל גומה, יער עד יפרוש צילו, על ארצנו עגומה..."

כך הולכים
מילים: יצחק שנהר / לחן: ידידיה אמון

לחצו כאן

גינת התרבות שלנו, שנשתלה בתשומת לב ורגישות רבה, השתנתה ובימים אלה אף נמצאת בסכנה. כעת בחורף, כשהעצים הערומים ומתחילים לפרוח, אנחנו במלחמה. אנחנו נקראים להגן, על חיינו ועל דרכנו למען הגשמת חזונו כדי שנוכל לצמוח ולפרוח מחדש. נעצור רגע ונפלל לשלום אהובנו, תוכלו לבחור מהנוסחים המוצעים לתפילת שיבה ושלום:

יחד עם כל אֶזְרָחֵי וְתוֹשְׁבֵי מְדִינַת יִשְׂרָאֵל נוֹשְׂאִים אָנוּ תְּפִלָּה לְשִׁלּוּמָם שֶׁל אֲנָשִׁים, נְשִׁים וְטָרִי, הַנִּמְקִים בְּמִנְהָרוֹת עֵזָה כְּבֹר לְמַעַלְהָ מִ-110 יָמִים וְלִילּוֹת. שָׁם, מִתַּחַת לְכַנֵּי הָאֲדָמָה, אִין לָכֶם לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, אִין לָכֶם חֵיק אֹהֲבִים לְהִתְרַפֵּק עֲלֵיהֶן, וְאִין מָזוֹר לְגוֹפְכֶם וְלִנְפְשְׁכֶם. יחד עם אֹהֲבֵיכֶם וְקְרוֹבֵיכֶם אָנוּ מִיְחָלִים לְשׁוֹבְכֶם לְאַרְצֵנוּ בְּשִׁלּוּם. לוֹ יָכֻלוּ תְּפִלוֹתֵינוּ לְפָרֵשׁ כְּנָפִים כִּיּוֹנָה, הֵיִינוּ מְבַקְשִׁים מִהֵן לְדָאוֹת וְלִהְיֶיעַ עַד אֲלֵיכֶם, וְלִבְשֵׁר לָכֶם דְּבָרִים שֶׁל תִּקְוָה וְאַהֲבָה. אָנוּ חוֹלְקִים אֶתְכֶם בְּנִפְשֵׁנוּ אֶת הַבְּדִידוֹת, אֶת הָאֵימָה וְאֶת הַנְּעֻגוּעַ. מִי יִתֵּן, וְתִמְצָאוּ אֶת תַּעֲצוּמוֹת הַנֶּפֶשׁ לְעַמֵּד בְּסִבְלוֹת הַשָּׁבִי עַד שֶׁנָּשׁוּב לְרְאוּתְכֶם אֶתְנוּ (הרב מני גל)

נוֹשְׂאִים אָנוּ תְּפִלָּה, כְּמִיָּהּ וּבִקְשָׁה, שִׁשְׁוֹבוּ יְקִירֵינוּ לְגִבּוֹלָם, שֶׁלֹּא תִפֵּל שְׁעָרָה מִשְׁעָרוֹת רֵאשָׁם, שֶׁנִּחְזָר וְנִתְאַחַד עִם כָּלָם. מִיְחָלִים אָנוּ לְהַחְלֵמַת הַפְּצוּעִים בְּגוֹפָם וּבְנַפְשָׁם, מְשׁוּעִים לְשִׁלּוּמָם וּמְצַפִּים לְבּוֹאָם שֶׁל כָּל הַשְּׁבוּיִים, הַחֲטוּפִים וְהַנְּעָדְרִים. נִפְלֵל שֶׁלֹּא יִחְסֹף כָּל מְאֻמָּץ וְלֹא יִגְרַע חִלְקָם. שִׁשְׁוֹבוּ בְּמִהְרָה לְקַהֵל יִשְׂרָאֵל, לְבִתְיָהֶם וְאֵל יְקִירֵיהֶם. (הרב אייל ישפה)

"בְּתוֹךְ הַתְּקִפַּת-הַדְּמִים הַנִּנְעֶרֶכֶת עֲלֵינוּ זֶה חֲדָשִׁים" (נאמר במגילת העצמאות) ניסחו אימהותינו ואבותינו עבורנו מצפן ערכי ברוח הדמוקרטיה הליברלית. הוריהם שתלו בליבם ערכים, הם נטעו בנו אמונה בחזון לאומי. וכך גם בט"ו בשבט ראש השנה לאילנות, יום הולדתה של כנסת ישראל, נקרא מחזונו, שנוסח לתפארת מדינת ישראל מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקבוצ גליות; תשקד על פתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא משתתה על יסודות החרות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקים שיוון זכיות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חפש דת, מצפון, לשון, חנוך ותרבות; תשמר על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגלת האמות המאחדות. ערכי היסוד של החברה הישראלית הם חלק מגינת התרבות שנטעו כאן הורינו. בט"ו בשבט לפני 75 שנה, אמר יוסף שפרינצק: "נטענו היום את האילן הנאה - אילן עצמאות ישראל. עלינו לטפח את העץ הזה ולדאוג לכך שיגדל ויישא פרי ובצילו, ישכנו לבטח כל תושבי מדינת ישראל. ט"ו בשבט מזמן התפעמות מהטבע המתחדש בחורף, ומההתחייבות המחודשת לשמירתו. נטעם מסל ירקות וכירות הארץ, נזכר בעקרונות היסוד שלנו, נשיר ונשתה לחיים. ובהשראת בנימין זאב הרצל (נגביה כוס יין) נאמר יחדיו "אם נרצה... אין זו אגדה" - לחיים!

ברוש
מילים: אהוד מנור / לחן: אריאל זילבר

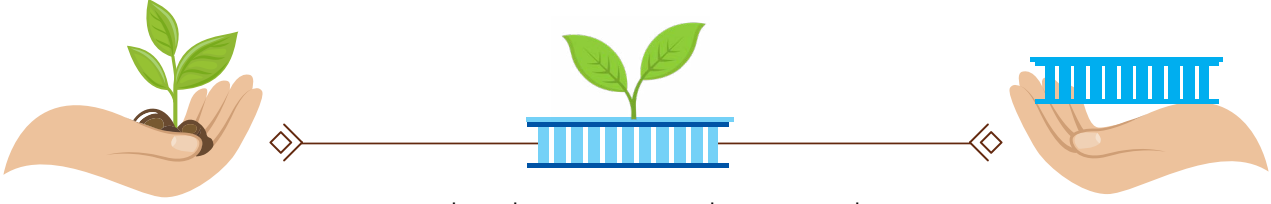
לחצו כאן

החיטה צומחת שוב
מילים: דורית צמרת / לחן: חיים ברקני

לחצו כאן

עוד לא תמו כל פלאיך
מילים: יורם טהרלב / לחן: רמי קלינשטיין

לחצו כאן

תודות לצוות העריכה של דפי החג והמועד בשילוב מגילת העצמאות הרבנים: סיון מלכין מס, מני גל, אילה שני, ד"ר איריס יניב, שלומית מאירס. עמיתית תמורה: נועם גילאור ותמר גידרון. ויפתח מס. תודות לעמיתית תמורה, ולחברי מרח"ב, למתנדבים ולועד המנהל - העושים לקידום יהדות חילונית הומניסטית ברוח מגילת העצמאות כל ימות השנה.